

LEONARDO PARTNERSHIP – PLAS PROJECT

“Promotions of life long learning as an active strategy –
sharing experiences for European solution”

(No. 2011-1-CZ1-LEO04-07096 3)

Ötven év felettek helyzete Magyarországon

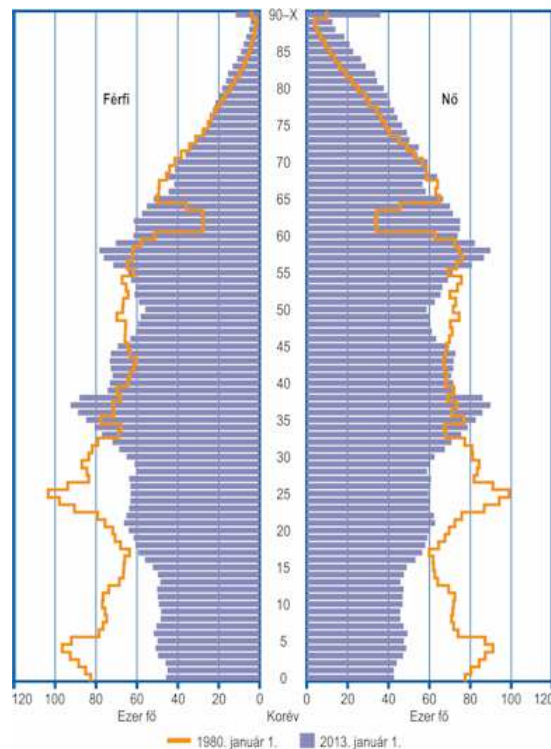
(Az összefoglalót a PLAS projekt számára, Újszilvás önkormányzata készítette a KSH nyilvános adatai alapján)

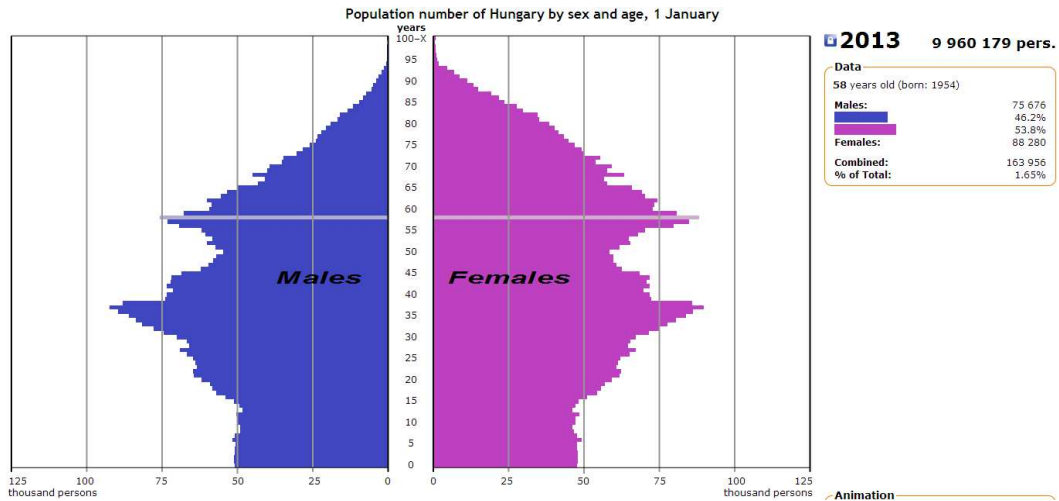
(Az összefoglaló a lakosság körében végrehajtott Munkaerő-piaci Felmérésben (MEF) szereplő adatok felhasználásával, az EU statisztikai irányelveivel összhangban készült.)

Napjainkra Magyarország számára a társadalomszerkezet változása, a demográfiai mutatók kedvezőtlen alakulása jelentős kihívást jelent. A születések számának csökkenése, a társadalom előregedése, a munkaerő-piaci szempontból aktív évek meghosszabbodása az 50 év feletti generáció súlyának erősödése nem egyedi eset, Európa több fejlett országában is megfigyelhető trend.

A társadalomszerkezeti változások kihatása a nemzetgazdaságra, a szociális-ellátó rendszerre, a munkaerőpiacra és a nyugdíjrendszerre már érzékelhető. Ezen összefoglaló olyan változók mentén ad tájékoztatást, amely segít képet formálni a magyarországi helyzetről főként az 50 év feletti korosztályt is érintve, lehetőséget biztosítva a nemzetközi összehasonlításra.

1. ábra - A népesség korfája Magyarországon (1980 – 2013)

Forrás:KSH

2011. október 1-jén Magyarország lakónépessége 9 937 628 fő volt. 2001 óta a lakosság száma 261 ezer fővel csökkent. A csökkenés a természetes fogyásból eredt, aminek mindössze egyharmadát tudta ellensúlyozni a nemzetközi vándorlás teljes időszakra számított egyenlege. A népsűrűség 3 fővel tovább csökkent, 2011-ben 110 fő jutott egy négyzetkilométerre. Budapest után a legsűrűbben lakott terület Pest megye, itt átlagosan 191 fő él egy négyzetkilométeren. Újszilvás Pest megyében helyezkedik el. Csaknem 250 ezerrel kevesebb gyermekkorú, 171 ezerrel kevesebb 15–39 éves és 92 ezerrel kevesebb 40–59 éves élt 2011-ben Magyarországon, mint 2001-ben. A 60 évesek és idősebbek száma ugyanakkor csaknem 250 ezer fővel nőtt. Az ország minden tizedik lakosa 70 éves vagy idősebb. A népszámlálás adatait alapul véve az ötven év feletti lakosság esetén az aktív időskori programok potenciálisan több mint 3.5 millió főt érinthetnek.

2. ábra – A népesség korcsoportok szerinti megoszlása (2012)

(fő – number of persons)

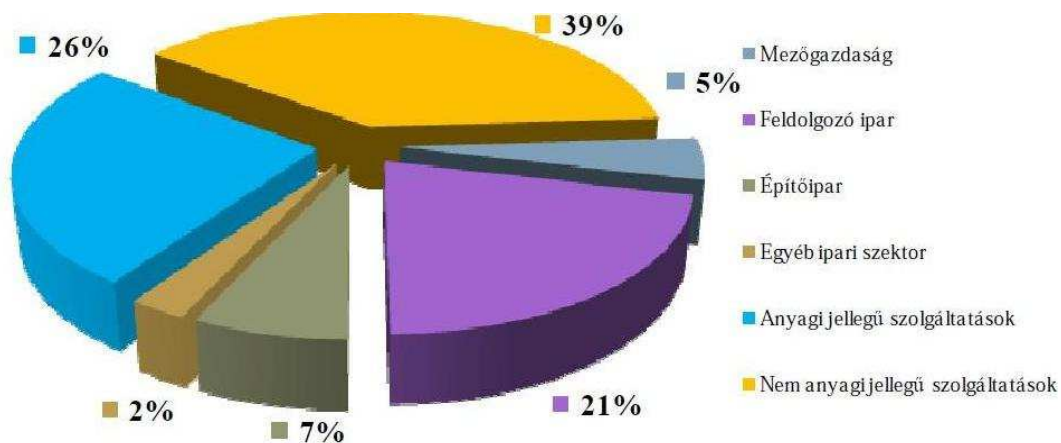
Korcsoport Age-group	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Férfi – Male									
0–14	884 968	809 502	796 683	784 527	773 868	765 768	757 690	747 586	740 014
15–29	1 163 436	1 106 571	1 081 808	1 058 121	1 036 460	1 014 026	997 555	978 861	960 739
30–39	653 583	724 218	755 467	781 869	797 733	809 274	817 854	821 290	825 039
40–49	765 550	661 044	637 073	621 537	621 082	627 272	635 448	644 178	655 178
50–59	602 116	662 788	683 377	697 560	695 162	689 090	678 289	665 832	654 089
60–69	432 856	443 467	444 112	448 559	458 157	468 457	478 669	489 220	497 524
70–79	283 363	282 932	280 242	277 926	275 789	274 650	273 928	275 333	277 139
80–x	79 322	102 593	105 817	108 979	111 311	114 513	117 467	121 601	124 373
Összesen	4 865 194	4 793 115	4 784 579	4 779 078	4 769 562	4 763 050	4 756 900	4 743 901	4 734 095
Total									
Nő – Female									
0–14	844 280	770 195	756 760	745 127	734 934	726 840	719 166	709 624	702 266
15–29	1 114 477	1 061 620	1 038 341	1 016 205	993 267	972 588	955 829	937 799	920 584
30–39	646 862	707 432	734 584	758 477	772 975	782 205	787 326	789 693	792 459
40–49	803 110	691 264	662 232	642 160	637 512	639 269	642 627	647 420	654 500
50–59	686 397	750 795	772 999	790 108	788 100	780 911	769 575	755 415	739 294
60–69	594 706	604 743	603 456	603 998	611 745	621 122	631 134	641 039	651 735
70–79	485 845	483 089	478 898	476 616	476 467	475 515	475 489	476 733	478 018
80–x	180 773	235 296	244 732	254 389	260 839	269 475	276 278	284 098	289 476
Összesen	5 356 450	5 304 434	5 292 002	5 287 080	5 275 839	5 267 925	5 257 424	5 241 821	5 228 332
Total									
Együtt – Together									
0–14	1 729 248	1 579 697	1 553 443	1 529 654	1 508 802	1 492 608	1 476 856	1 457 210	1 442 280
15–29	2 277 913	2 168 191	2 120 149	2 074 326	2 029 727	1 986 614	1 953 384	1 916 660	1 881 323
30–39	1 300 445	1 431 650	1 490 051	1 540 346	1 570 708	1 591 479	1 605 180	1 610 983	1 617 498
40–49	1 568 660	1 352 308	1 299 305	1 263 697	1 258 584	1 266 541	1 278 075	1 291 598	1 309 678
50–59	1 288 513	1 413 583	1 456 376	1 487 668	1 483 262	1 470 001	1 447 864	1 421 247	1 393 383
60–69	1 027 562	1 048 210	1 047 568	1 052 557	1 069 902	1 089 579	1 109 803	1 130 259	1 149 259
70–79	769 208	766 021	759 140	754 542	752 256	750 165	749 417	752 066	755 157
80–x	260 095	337 889	350 549	363 368	372 150	383 988	393 745	406 699	413 849
Összesen	10 221 644	10 097 549	10 076 581	10 066 158	10 045 401	10 030 975	10 014 324	9 985 722	9 962 427
Total									

Az átlagéletkor várható meghosszabbodásával és a születések számának csökkenésével egyre több inaktív időskorú esik az aktív korú népességre. A gyermekvállalás ösztönzése, a nyugdíjreform, ezen belül a nyugdíjkorhatár emelése, az idősebb korosztályok foglalkoztatásának fenntartása, az időskori munkavállalás ösztönzése nemcsak Magyarország számára, de az Európai Unió további tagországainak is kiemelt prioritás annak érdekében, hogy az aktív lakosság aránya növekedjen.

Azt, hogy az idősebb korosztályok aktivitásának növelése (pontosabban nyugdíjba vonulásának minél későbbi időpontra történő kitolása) miért éppen most vált sürgetővé, a jelen demográfiai trend teljes mértékben indokolja. A nyugdíjalap legfőbb befizetőjének számító 25–54 évesek létszáma folyamatosan csökken, míg az 55 éven felülieké nő. Mivel 65 évesnél idősebbekre koruk, egészségi állapotuk miatt a munkaerőpiac nem igen számíthat, ezért a cél az 55–64 éves korosztály foglalkoztathatóságának további növelése, összekapcsolva azzal, hogy az ennél fiatalabbak közül a lehető legkevesebben vegyenek csak igénybe nyugdíjat vagy nyugdíjszerű ellátást.

A 2008 végén kezdődött globális gazdasági válság káros hatásai Magyarországot is elérték. A tömeges létszámleépítések miatti foglalkoztatottság visszaeséssel növekedett a munkanélküliek száma. A válságot követően a munkaerőpiac nagysága jelentősen nem változott, ugyanakkor a válság hatására a munkaerőpiac átrendeződött. Megállapítható, hogy manapság a szolgáltató jellegű tevékenységek számítanak a legjelentősebb foglalkoztatási ágának, a régen virágzó mezőgazdasági tevékenység ma mindössze csak 5%-ban van jelen a munkaerőpiacon.

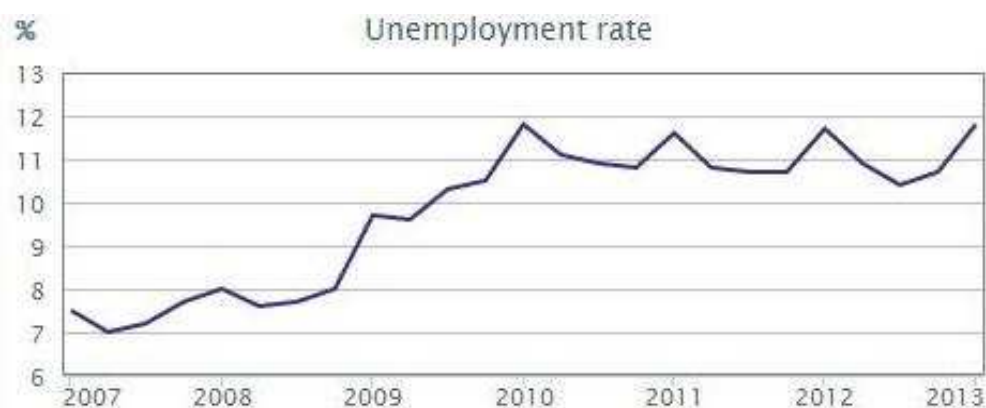
3. ábra - Foglalkoztatási szerkezet nemzetgazdasági áganként (2011)

Forrás: KSH, Munkaerő-felmérés

Magyarországon a rendszerváltás óta a foglalkoztatottak száma nagymértékben csökkent. A statisztikai rendszerben az csupán az állásukat elvesztők egy része jelent meg munkanélküliként. Egy jelentős hányaduk az inaktívok létszámát gyarapítják. Önként, vagy a rendszer sajátosságai folytán kényszerből kiszorultak a munkaerőpiacról.

4. ábra – Munkanélküliségi ráta Magyarországon (2007-2013)

5. ábra - A nyilvántartott álláskeresők száma (2011)

A nyilvántartott álláskeresők korcsoportok szerinti összetétele egy év alatt csak kisebb mértékben változott. 2011-ben éves átlagban az álláskeresők 23,4%-a tartozott az 50 évesnél idősebb korosztályhoz. Bár egy év alatt csaknem 1 %-ponttal emelkedett az arányuk, de hosszabb idősort vizsgálva az emelkedés jelentősebb.

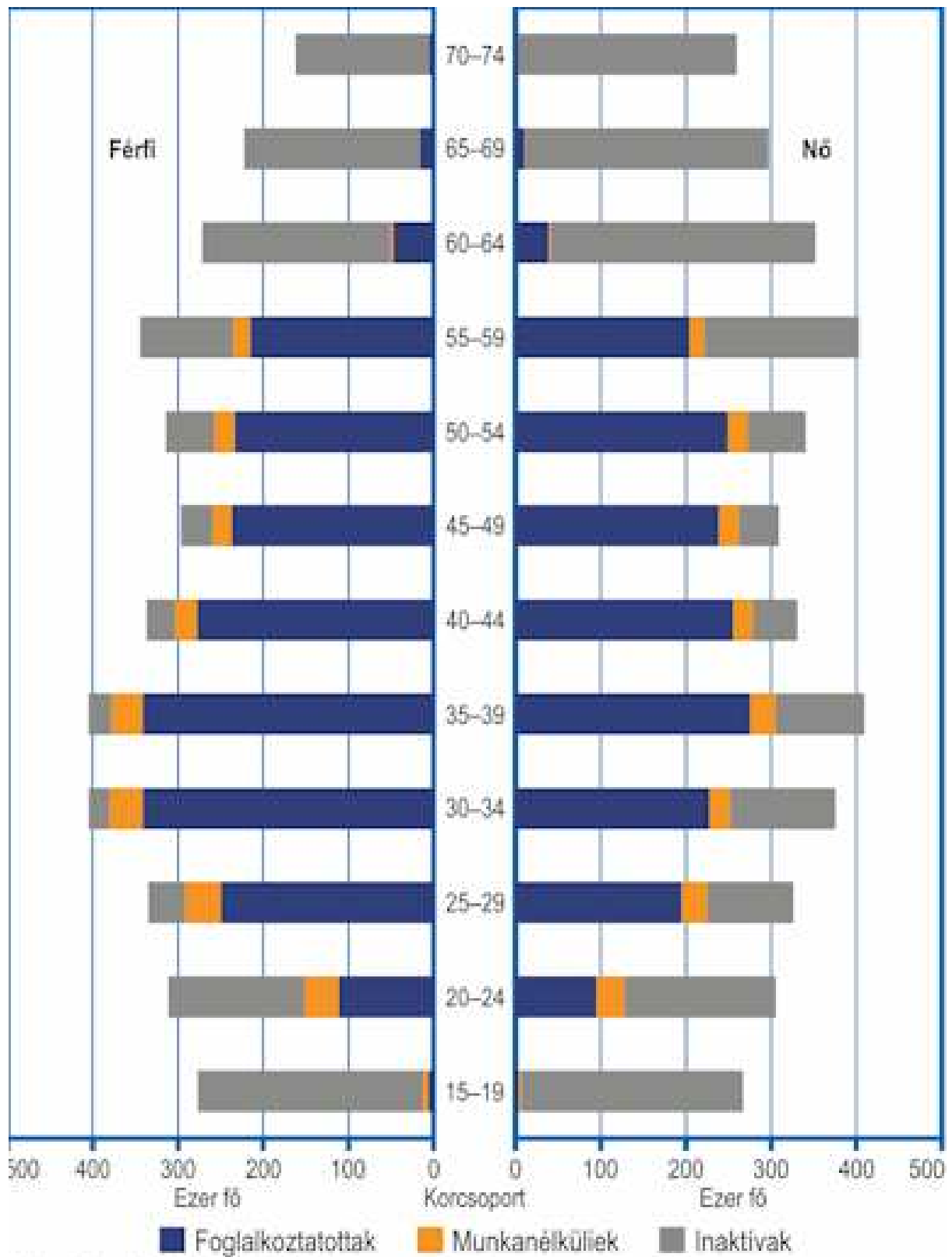
6. ábra - 50 év feletti álláskeresők (2000-2011)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
férfi	17,0	17,7	17,7	17,9	19,1	19,5	20,2	20,6	21,0	20,9	22,4	23,8
nő	11,2	12,1	13,5	14,8	17,2	18,4	18,6	19,1	19,7	20,3	22,3	23,1
Együtt	14,3	15,1	15,7	16,5	18,2	18,9	19,4	19,9	20,4	20,6	22,3	23,4

Forrás: NFSZ-regiszer

A gazdaságilag aktívak száma és aránya az 1990-es évek második feléig folyamatosan mérséklődött, ami 1997-ben érte el a mélypontját. Magyarországon - hosszú távon - jellemzővé vált a magas inaktivitás. A munkaerő-kereslet nem tudta felszívni azokat a munkaképes korúakat, akik tartósan kívül rekedtek. Sokan más megélhetési forrást találva önként léptek ki a munkaerőpiacról.

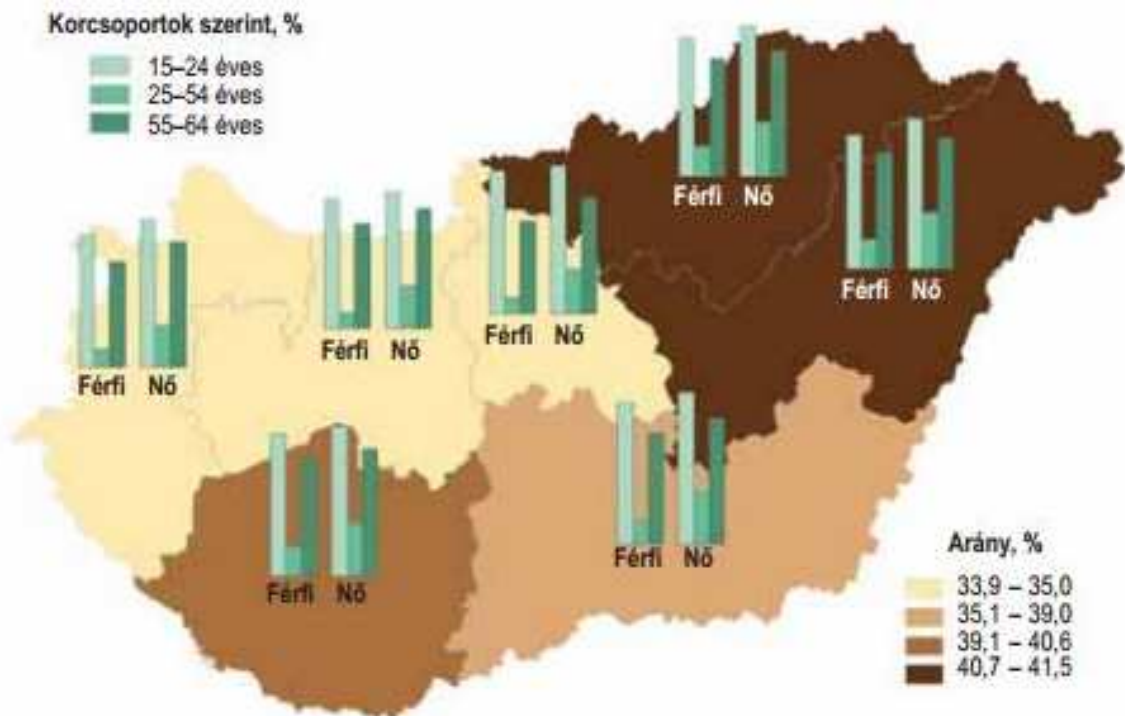
7. ábra – A munkaerőpiac jellemzői korcsoportok szerint Magyarországon (2012)

8. ábra – Gazdasági aktivitás régióinként (2011)

Területi egység Region, county	A foglalkoztatottak Employed	A munkanélküliek Unemployed	A gazdaságilag aktívak Economically active	A gazdaságilag nem aktívak Inactive	Aktiválási arány, % Activity rate, %	Munkanélküliségi ráta, % Unemployment rate, %
	számsz, ezer fő – number, thousands					
Budapest	736,6	78,2	814,9	526,7	54,9	9,6
Pest	506,3	41,2	547,5	412,7	52,7	7,5
Közép-Magyarország Central Hungary	1 242,9	119,4	1 362,3	939,4	54,0	8,8
Fejér	170,8	18,1	188,9	137,1	52,4	9,6
Komárom-Esztergom	132,3	11,3	143,6	98,3	55,2	7,8
Veszprém	144,2	16,7	161,0	115,1	52,2	10,4
Közép-Dunántúl Central Transdanubia	447,4	46,1	493,5	348,5	53,1	9,3
Győr-Moson-Sopron	187,4	12,5	200,0	148,6	53,8	8,3
Vas	108,5	8,3	116,8	83,6	54,1	7,1
Zala	116,4	12,0	128,3	95,3	52,0	9,3
Nyugat-Dunántúl Western Transdanubia	412,3	32,8	445,1	327,5	53,4	7,4
Baranya	139,8	23,6	163,5	140,3	46,0	14,5
Somogy	109,1	16,4	125,5	120,8	44,3	13,1
Tolna	84,9	8,4	93,4	84,5	47,8	9,0
Dél-Dunántúl Southern Transdanubia	333,9	48,5	382,4	345,6	45,9	12,7
Dunántúl Transdanubia	1 193,6	127,4	1 321,0	1 021,7	51,0	9,6
Borsod-Abaúj-Zemplén	217,5	47,2	264,8	248,8	42,4	17,8
Heves	108,5	16,2	124,7	110,5	46,1	13,0
Nógrád	81,0	14,1	95,1	78,9	39,6	18,7
Észak-Magyarország Northern Hungary	387,0	77,4	464,4	438,2	42,9	16,7
Hajdú-Bihar	190,1	28,9	219,0	193,7	46,1	13,2
Jász-Nagykun-Szolnok	139,3	17,3	156,6	136,7	47,5	11,1
Szabolcs-Szatmár-Bereg	177,9	40,2	218,1	200,7	42,5	18,4
Észak-Alföld Northern Great Plain	507,3	86,4	593,7	531,1	45,1	14,5
Bács-Kiskun	193,7	23,1	216,7	185,5	48,2	10,8
Békés	127,2	17,2	144,4	131,2	46,2	11,9
Csongrád	160,2	17,0	177,3	148,8	49,1	9,6
Dél-Alföld Southern Great Plain	481,1	57,3	538,4	465,4	47,9	10,6
Alföld és Észak Great Plain and North	1 375,5	221,1	1 596,5	1 434,8	45,4	13,8
Ország összesen Country, total	3 811,9	467,9	4 279,8	3 395,9	49,7	10,9

Az 50 év feletti álláskeresők esetében az elhelyezkedést több tényező is nehezíti: alacsony iskolai végzettség, nem beszélnek idegen nyelveket, a számítógépes ismeretek hiánya, elavult szakma. A fizikai és sokszor a pszichés terhelhetőségük is alacsonyabb, mint a fiataloké. Alkalmazkodóképességük és rugalmasságuk is gyengül. Jellemzően nehezen mobilizálhatóak és kevesebb a hajlandóságuk a tanulásra. Egy részüknek ugyan van iskolai végzettsége és szakmai tapasztalata is, azonban a szakképzettségük típusa nem egyezik a helyi munkaerőpiac igényeivel, illetve szakmai ismereteik nem eléggé korszerűek.

Jelentős eltérés mutatkozik a munkanélküliek számában vidék és város között. Faluban jelentősebb arányú a munkanélküliség, ugyanakkor az elhelyezkedési esélyek is jóval rosszabbak, mint a városi térségben.

9. ábra – Munkanélküliek megoszlása (2000-2011)

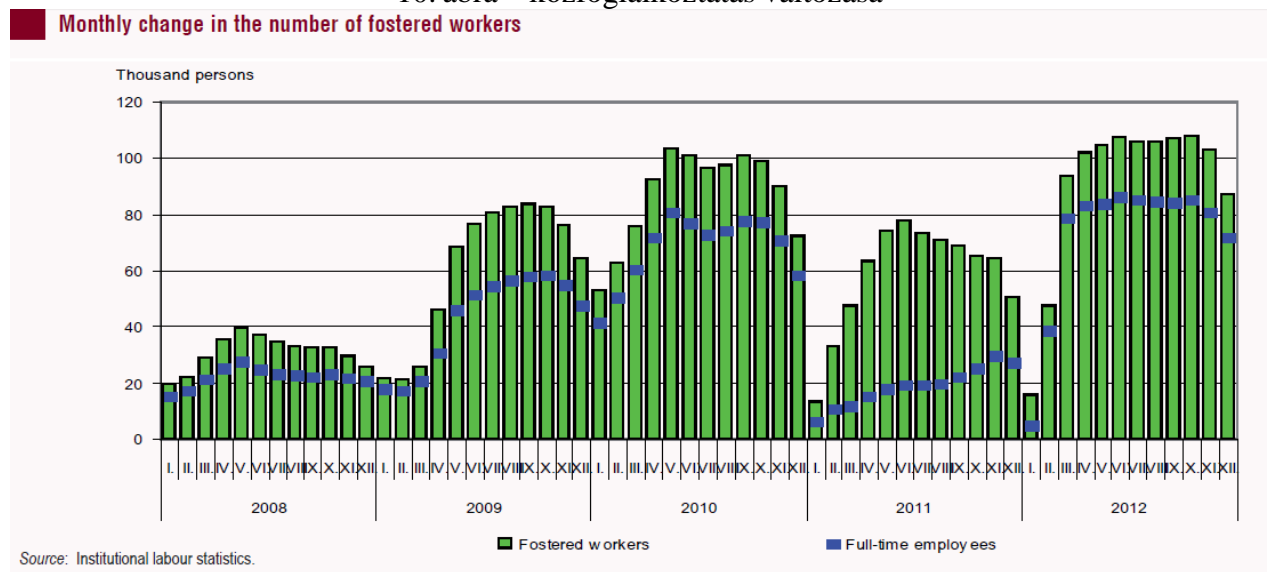
Megnevezés	2000			2011		
	munkanélküli		foglalkoztatott	munkanélküli		foglalkoztatott
	ILO-kritérium	önbesorolás alapján		ILO-kritérium	önbesorolás alapján	
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Nemek szerint						
Férfi	60,3	57,6	54,6	54,1	53,6	54,0
Nő	39,7	42,4	45,4	45,9	46,4	46,0
Legmagasabb iskolai végzettség szerint						
Legfeljebb alapfokú	32,5	49,7	17,4	29,5	45,0	11,0
Szakiskola, szakmunkásképző	38,8	30,6	32,3	33,1	29,3	29,2
Érettségi	24,7	17,4	33,0	27,8	19,2	34,1
Felsőfokú	4,0	2,3	17,3	9,7	6,5	25,7
A lakóhely közigazgatási besorolása szerint						
Egyéb város	27,5	24,4	26,6	26,9	28,6	28,5
Község	38,0	52,9	32,9	37,8	49,5	32,0
Megyejogi város	18,8	11,9	21,1	18,5	9,4	20,2
Budapest	15,6	10,8	19,3	16,7	12,4	19,3
Régiók szerint						
Közép-Magyarország	24,4	20,2	30,4	25,5	25,2	32,6
Közép-Dunántúl	8,6	8,1	11,6	9,9	5,9	11,7
Nyugat-Dunántúl	7,2	5,2	11,2	7,0	6,0	10,8
Dél-Dunántúl	11,5	10,9	9,3	10,4	12,3	8,8
Észak-Magyarország	18,2	19,7	11,1	16,6	18,3	10,2
Észak-Alföld	19,5	22,1	13,2	18,5	21,5	13,3
Dél-Alföld	10,5	13,9	13,2	12,2	10,9	12,6

Forrás: KSH, Munkaerő-felmérés.

A tartós álláskeresők foglalkoztatáspolitikai szempontból kiemelt figyelmet érdemelnek. Minél tovább van távol valaki a munkaerőpiacról, annál nehezebb visszakerülnie oda. A tartós munkanélküliség azzal jár, hogy az egyén kötődései, társadalmi kapcsolatai fokozatosan gyengülnek, szaktudása lassan elavul, rendszeres munkavégzést biztosító készségei gyengülnek, s nem utolsósorban szociális és mentális szempontból is egyre nehezebb helyzetbe kerül.

2011-ben - éves átlagban - 152,0 ezer fő szerepelt a legalább 12 hónapja folyamatosan állást keresők nyilvántartásában. Őket nevezzük tartósan állást keresőknek. A tartós álláskeresők aránya 26,1%-ot tett ki a tavalyi évben. A tartós állást keresők aránya 2009-ben még alacsonyabb volt (25,9%). Ekkor - a válság mélypontjának évében - sokan jöttek be frissen munkahelyüket veszített személyek az álláskeresők nyilvántartásába, amely csökkentette a tartós álláskeresők relatív súlyát. A tavalyi évben bekövetkezett csökkenés elsősorban a közfoglalkoztatás megemelkedett volumenének köszönhető. A nagy volumenű közfoglalkoztatás egyik sokat hangoztatott érdeme volt, hogy olyan álláskeresőket is sikerült e programokkal elérni, akik már évek óta kiestek a munka világából és aktiválásukra más módon régóta kevés remény mutatkozott.

10. ábra – közfoglalkoztatás változása

Kiemelt figyelmet érdemel, hogy az 50 éven felüli álláskeresők körében a tartósan állást keresők aránya jóval magasabb (2011-ben 38% volt, ami 12 %-ponttal magasabb érték az összes álláskeresőre jellemző aránynál). Ez arra utal, hogy az idősebb álláskeresőknek az idő elteltével egyre nehezebb a munka világába visszakérülniük.

11. ábra – A nyilvántartott álláskeresők megoszlása az eltöltött idő szerint (2011)

	2009	2010	2011
1-3 hónap	31,7%	30,2%	32,5%
4-6 hónap	21,1%	19,6%	20,7%
7-12 hónap	21,4%	21,9%	20,7%
12 hónapnál kevesebb összesen	74,1%	71,7%	73,9%
13-24 hónap	13,2%	17,0%	14,9%
> 24 hónap	12,7%	11,3%	11,2%
12 hónapnál több összesen	25,9%	28,3%	26,1%
<i>Mindösszesen</i>	<i>100,0%</i>	<i>100,0%</i>	<i>100,0%</i>

Az álláskeresők összetétele nemek szerint 2011-ben, az éves átlagot tekintve 51%-a volt férfi és 49%-a nő. A két nem esetében igen eltérően alakult a trend: míg a férfi álláskeresők száma tavaly éves átlagban csaknem 3%-kal csökkent, a nőké ugyanennyivel emelkedett. Így a férfi álláskeresők aránya a nyilvántartásban egy év alatt 1,5 %-ponttal mérséklődött.

Ha a férfi és női álláskeresők számának hosszú idősorát vizsgáljuk, azt látjuk, hogy a férfi álláskeresők száma jellemzően meghaladja a nőkéét, s a gazdasági válságot megelőző években a két görbe együtt mozgott. Majd a válság munkaerő-piaci hatásai negatívabban érintették a férfiakat. Számuk 2008 és 2009 során a nőkhöz képest erőteljesebben emelkedett.

12. ábra – Nyilvántartott álláskeresők nemek szerint (2000 - 2011)

Forrás: NFSZ-regiszter

Ha a kilépés oka szerint vizsgáljuk a nyilvántartásból kilépő álláskeresőket, az elmúlt évhez képest lényeges eltolódás mutatkozik a rövid idejű kereső tevékenység esetében. A tavalyi év során ide tartozott az új közfoglalkoztatási programok keretében meghirdetett munkahelyek zöme, így a regisztrációból történt kilépések 30%-a már ez okból történt a tavalyi év során. További több mint negyedét a kilépőknek kizárták a nyilvántartásból együttműködés hiánya miatt, bár e csoport aránya némileg csökkent a megelőző évekhez képest. Mérséklődött továbbá 2010-hez képest az önállóan elhelyezkedők (26,1%) a közvetítéssel elhelyezkedő (6,8%) álláskeresők aránya, valamint kevesebb, mint feleannyian kapcsolódtak be közülük munkaerő-piaci képzésbe is (1,2%).

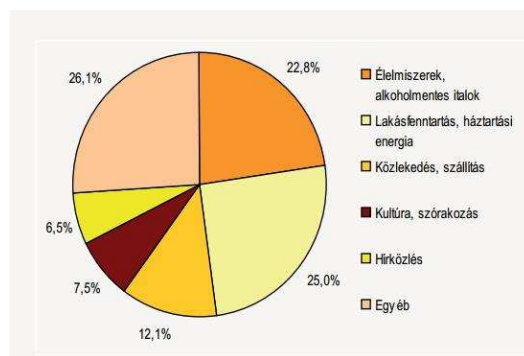
13. ábra - A nyilvántartásból kilépők megoszlása (2009-2011)

	2009	2010	2011
önállóan elhelyezkedett	25,8%	29,8%	26,2%
közvetítéssel elhelyezkedett	11,4%	9,0%	6,8%
nappali tagozatos hallgató, nyugdíjas lett vagy anyasági ellátásba lépett	0,9%	0,9%	1,1%
munkahelyet nem fogadta el	1,1%	0,9%	2,4%
együttműködés hiánya miatt	34,8%	29,2%	26,5%
egyéb	7,4%	5,6%	5,0%
rövid idejű kereső tevékenység	15,7%	21,8%	30,8%
képzés	2,9%	2,8%	1,2%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%

Az 50 felettek elhelyezkedési esélyei nehezebbek, amit alátámaszt az a tény is, hogy körükben magasabb a tartós állástalanok aránya. A teljes álláskeresők között az egy éven túl nyilvántartottak aránya 26,1%, míg az 50 év felettek esetében ez az arány 37,9% volt 2011-ben. Az 50 év feletti álláskeresők aránya igen eltérően alakul az ország egyes területein. A legkedvezőtlenebb munkaerő-piaci helyzetű megyékben jóval kisebb arányban szerepelnek a regisztráltak között. Ennek az az oka, hogy a szociális ellátórendszerek más ágaiba vagy éppen a fekete/szürkegazdaságba húzódtak vissza és igen kis arányban keresnek aktívan állást. Általánosságban elmondható, - és ezt a változók emelkedése is jelzi -, hogy a munkaerőpiac átrendeződése, mindenekeelőtt a szociális élethelyzet és az aktív életkor folyamatos kitolása miatt ez a generáció tovább szándékozik a munkaerőpiacon maradni.

A lakosság 2011-es fogyasztási szerkezete nem változott az elmúlt évhez képest. A háztartások személyes kiadásaik 59,9%-át lakásfenntartásra és háztartási energiára, élelmiszerre és közlekedésre költötték. Ezen belül évek óta legnagyobb súllyal a lakásfenntartás és a háztartási energia kiadás szerepel, ami az összkiadás 25,0%-át tette ki 2011-ben. Változatlanul második helyen szerepelt az élelmiszer-kiadás, aránya az összkiadásban nem változott, és 22,8%-ot képviselt. Sajnálatos ezért, hogy a saját háztartásban megtermelt élelmiszerek aránya csupán 8-9%. A háztáji élelmiszer termelést ösztönző programok képesek lehetnek a családok havi kiadását jelentősen csökkenteni.

14. ábra – Lakosság fogyasztói szerkezete (2011)

Az inaktív és idősebb generációk népességben belüli növekvő aránya az európai országok döntő többségében, így Magyarországot is számos kormányzati intézkedés megtételét igényelte. A Kormány a közfoglalkoztatás növelése, a START munkaprogram megindítása mellett döntött a 2011-2015 közötti, megközelítőleg 70 ezer hátrányos helyzetű álláskereső foglalkoztatásának javítását célzó, 60 milliárd forintos uniós forrásból megvalósuló kiemelt projekt indításáról is. 2011 májusától két országos lefedettségű TÁMOP program (TÁMOP 1.1.2. és TÁMOP 1.1.4) keretein belül a Nemzetgazdasági Minisztérium kiemelt támogatást biztosít a munkaerő-piaci hátránnyal küzdő munkavállalóknak, így az érintett 50 feletti korosztálynak.

A projekt célja az álláskereső inaktív emberek beilleszkedésének elősegítése a munkaerő piacra, munkáltatóknak illetve a leendő munkavállalóknak nyújtott támogatásokon keresztül. Ezen hozzájárulások lehetnek képzések, munkaerő piaci szolgáltatások valamint vállalkozási támogatások. A támogatást a munkaügyi központokon keresztül lehet igénybe venni.

Összegzés:

- A demográfiai egyensúly kedvezőtlen alakulása számos társadalmi és gazdasági problémák forrása.
- Az ötven éven felüli korosztály jövőbeni munkaerő-piaci jelenlétével tartósan számolni kell.
- A népszámlálás adatait alapul véve az ötven év feletti lakosság esetén az aktív idős kori programok potenciálisan több mint 3.5 millió főt érinthetnek.
- Számolni kell azzal is, hogy növekszik azok száma, akik szakadozott életpályájuk miatt nyugdíjjogosultságot nem szereznek, vagy csak igen alacsony összegű ellátásra számíthatnak, s így idős korukban is kénytelenek dolgozni.
- Az 50 felettek elhelyezkedési esélyei nehezebbek, amit alátámaszt az a tény is, hogy körükben magasabb a tartós állástalanok aránya.
- Az 50 év feletti álláskeresők esetében az elhelyezkedést nehezíti az alacsony iskolai végzettség, a nyelvtudás és a számítógépes ismeretek hiánya, vagy az elavult szakma.
- A háztartási kiadások jelentős mértéke, mintegy 22,8%-a élelmiszer-kiadás.
- A mezőgazdasági tevékenység aránya jelentősen visszaesett az utóbbi időszakban. Magyarország természeti adottságai, a relatíve egyszerűen megszerzhető ismeretek és az alacsonyabb befektetési költségek lehetőséget biztosíthatnak az agrárjellegű mezőgazdasági, háztáji, konyhakerti tevékenységek ösztönzésére, az 50 év feletti korosztály munka világába történő re-integrációjára.

Felhasznált irodalom:

http://www.ksh.hu/apps/shop.kiadvany?p_kiadvany_id=10512&p_temakor_kod=KSH&p_session_id=784239322273678&p_lang=HU
http://www.ksh.hu/apps/shop.kiadvany?p_kiadvany_id=14828&p_temakor_kod=KSH&p_session_id=784239322273678&p_lang=HU
http://www.ksh.hu/apps/shop.kiadvany?p_kiadvany_id=14022&p_temakor_kod=KSH&p_session_id=784239322273678&p_lang=HU
http://www.ksh.hu/apps/shop.kiadvany?p_kiadvany_id=14683&p_temakor_kod=KSH&p_session_id=784239322273678&p_lang=EN
http://www.ksh.hu/apps/shop.kiadvany?p_kiadvany_id=13238&p_session_id=784239322273678&p_lang=EN
http://www.ksh.hu/apps/shop.kiadvany?p_kiadvany_id=14683&p_temakor_kod=KSH&p_session_id=784239322273678&p_lang=EN